

MAGYAR MERKUR

I 789-dik éfztendőben.

A' Róm. Csász. és Apost. Kir. Fels. különös engedelmével

Szombaton Mind-Sz. havának 10-dik Napján.

Hadi történetek.

Mint hogy a Hadi Fő Tanács még nem adott előre való jelentésén kívül környékesebb tudósítást a Nagy Vezérrel tartott ütközet felől, és az É. Olvasók ezen híres ütközetnek környül állást mentül hamarább tudni kívánják; ím e következő bővebb jelentés adatik felőle: — Septemb. 18-dikán a *Kirtitsingnél* ki-állított vigyázóink 2 gyanús parafztot hoztak a táborba, a kik azt vallották-ki: hogy a Nagy Vezér nagy haddal közelget *Brailáról*, hogy *Kóburg* Hertzeget meg-támadja; és ők a végre küldtettenek legyen, hogy kémleljék-ki melly számfak vólnának a Cs. seregek, hol és miként állanak. Mellyre parantsolatot ad a Hertzeg, hogy *Ötvös* Kapitány *Barkótul* egy komandóval *Rinnik* folyó vizén

K K K K

által.

által-menjen , és az ellenséget ki-kémlelje. Egyszermind tábori kurirt küld a Hertzeg az Orosz Generálshoz *Szuvarovhoz* , a kinek meg-jelentse a dolgot és együvé segítséget kívánjon tőle. — Ötvös Kapitány Ur Sept. 19-dikén 50 válogatott Húszárokkal *Rimnik* folyó vizén által méne , melly akkor igen tsekély vala , és minden akadály nélkül *Mártineftye* és *Türkül Kukuluj* között való erdőhöz érkezék , a hol az erdön kívül és belől hamar ezre vészzen vala némelly vigyázókat , és tudtára léve , hogy az ellenséges tábor túl az erdön volna. Ekkor lassan lassan visszfa voná magát , de egy csoport Spáhik meg láták őtet , a kik őtet *Rimnik* folyó vizéig üldözik. Ottan már egy ellenséges kommandó áll vala , melly az ő útját elakarta állani ; a folyó víz is az idő alatt nagy zápor esőtül 4 láb-nyomni magafságra nevedett völt. Ezen bajos állapotban mindazáltal a Kapitány az ő kommandójával kevés kárral szerentséfsen által úszott a vizen. Azomban hová tovább annál több Spáhik záporódának *Rimnik* folyó vizénél ; ez okbul a Hertzeg el-külde 1 Batalljon Székely gyalogságot , 2 Diviziót Barkótul és 1 Div. Császárs Húszároktul , hogy az ellenséget tartóztassák. Itten mind a két részről kezdődött a tsatázás ; mellyben 25 embereink vesztenekek el és egynehányan kaptak sebet. Azomban az a híjőve , hogy a Nagy-Vezér 100-ezer emberekkel közelget. — 20-dikén fel-szedette a Hertzeg a fátorokat és külömb külömbféle mozdulásokat tett az ő seregeivel hogy az ellenséget a *Rimnik* folyó vizén által-tsalja , és ezen színtelt visszfa-vonásával mintegy el-altafsa. — Sept. 21-dikén érkezék-el *Szuvarov* Generális mintegy 7000 Oroszokkal , és most azt végezék a két Vezérek , hogy a Nagy Vezért következő napon megtámadják. Mivelhogy *Kóburg* Hertzeg serege 14-ezer-

nél

nél nem sokkal több emberekből áll, az egyesült hadak leg-felnyebb 22-ezer emberekre számlálthatnak, a kik 100-ezer emberek ellen hartzra kelének. *Szuvarov* Generális az egész sereget meg-fzöllitja vala: „mi úgymond egyesült erővel támadjuk-meg mostan az ellenséget és mindegyik el-tökélt szívvvel menjen a hartzra, úgy a mint vitéz katonákat illet, vagy győzni vagy együtt meg-halni.“ — 21-dikén este a szükséges hidak kezdettek verettetni *Rinniken* által, és éjféltájban a szövetséges had meg-indula, és által menvén ütközet-rendjét formála. *Szuvarov* Generális a bal szárnyat komendérozta, *Kóburg* Hertzeg a job-bik szárnyat, és *Karaitzay* Generális az első-sereget. — 22-dikén reggel kezdődék a hartzolás először a bal szárnyon, azután pedig a jobb szárnyon. Az ellen-ségnek első rohanása rendkívül való erőszakkal méne véghez, kiváltképpen a bal szárnyon; a Spáhik olly sebessen ugrattak az Oroszokra, hogy ezeknek segítséget kellett adni. De ők erősen el-állották és mozdulatlanok valának mint a kő-falak, és minden izben visszaverték az ellenséget, a ki ellen lobogó zászlókkal és vig muzika szóval indulának. Végtere 8 órák alatt keményen tartott hartzolás után a szövetséges seregek tökéletes győzödelmet nyertek az ellenségen. Először az a szárnya az ellenségnek, melly *Buseo* felé terjedett vala-ki, kényszerített hátrálni, és hamar azután az egész Török had szaladásra adta magát. Az egyesült hadak nagy öröm-kiáltásokkal, éljen *II-dik József!* és a bal szárnyon, éljen *Katalin!* az ellenség' táborára rohantak, mellyet minden ágyúival, munitziojival és podjászival el-foglaltak. A többi az előbbeni levélből tudva vagon. — *Szuvarov* Generális és *Kóburg* Hertzeg azt a dítséretet adták-meg *Karaitzay* Generálisnak, hogy különösen ki-tett magáért.

Ő Felfége Sept. 30-dikán ugyan akkor tért vissza Bétsből Hertzendorfra, midőn a Kóburg Hertzeg-től küldetett kurir *Hartelmüller* Kapitány Erdődy Hűszároktul Hetzendorftul Bétsbe venné útját. A Felfeges Császár leg-ottan kotsijába ültette, és Hetzendorfra ment. Az örvendetes hír, mellyet ezen kurir hoz vala, azonnal el-futamodott egész Bétsben. Oktob. első napján reggel már mindnyájan mozdulásban valának, hogy a kurirt a városba lovagolni láthassák; minden útzák telve valának emberekkel. Ha maga a Hertzeg az ő győzödelmes feregével jött volna, nem lehetett volna nagyobb tódulás. A ki állított Granadérok és lovasok nem tartóztathatták a mindenfelől tolyongó népet. Egész 11 óráig várván várták mindnyájan a kurirt. 12 óra felé végre a Karinthiai kapun bé 24 pósta-legények, mindenik vörös ruhába öltözve, pósta-sípot és ostort tartván kezekben, előre nyargalának, őket követték 2 pósta-tisztek és utóljára a Kapitány, most Fő Strázsamester *Hartelmüller*. A pósta-legények rettenetes lármát indítottak, mivel szüntelen 12-en az ostorokkal 12 pedig pósta-sípokkal sípoltak. A kurir az ő Hűszár-köntösében vala, mellyet por és fár fedezett. Vig tapsolások *bravo* és *vivat* kiáltások minden utzákon hallatának, a mellyeken a kurir által mégyen vala. A kurir kellemetes tekintettel köszönte reája, és le-vett kalappal a Hadi-Tanátsházig nyargala, a hol le-szálla lovárul és a Préfe-hez méne. Ottan mindenik pósta-legény bő ajándékot kapott.

Belgrad felől. Midőn a mieink 30-dikán Belgrádnak hóstátjait ostromolni kezdték volna, a Száva tsutstsáról és a fregattákrul kemény tüzelléssel szorogattatott az erőtség. Eleinten hathatósan meg-feleltek a várbéliek ezen ágyuzásnak; de ezre vévén a veszedel-

delmet, melly más felől fenyegeti vala őket, minden figyelmetefiségeket ezen pontomra függeszték, t. i. a Rätz városi pallizádokra. A F. V. H. *Braun* és a G. S. *Sztaray* és *D'Alton* alatt állának az ostromra rendelt seregek 4 oszlopokban; elől 200 átsok menének, a kik a pallizádoknak le-vágására rendeltettek, ezeket késérték 4 Kompánia szabadosok, utánnok következőnek 3 Batalljonok F. H. *Ferdinánd*, *Eszterházy* és *Alvintzy* Regimentjébül, 2 Magyar Granadér-Batalljonok, és 3 Német Batalljonok. Ezen seregeket vezérlik vala a 4 Óbersterek, *Árzsántó*, *Likhtenberg*, *Kollocrath* Gróf és *Vernek*. A pallizádok le-vágattattak, a seregek által hágák az árkokat, és ki-mondhatatlan erővel mindent le-döntének előttök. Eleintén vitézül óltalmazták magokat a Törökök, de azután hogy nem álhattak többé ellent, meg-futamodának, kik a házokban rejték-el magát, kik pedig a hegyre futának-fel a várban keresvén óltalmokat. Már most úgy látszott, mintha mindennek vége vólna, mivel sehol sem láttattak Törökök. De a hegyre fel-futott Törökök nem botsáttattak-bé a várba, mellyre mindnyájan egy fedett járásba veték magokat, mellyből szüntelen lövöldöztek katonáinkra. Ezek neki boszszonkodván mindent le-vágának, de azokhoz nem férhetének, a kik a fedett járásból puskáztak. A Törökökbül el estek kétfzer kezdődött és dél-utánig tartott kemény hartzolásban 800-an. A mieinknek holtjai és sebesedtei 500-ra számláltatnak. A Tisztek közül meg-sebesítették a Granadér-Kapitány *Eszterházy Antal* Fejedelem, a ki már kezd gyógyulni, az alatta lévő Fel-Hadnagyok, *Hörváth* és *Csörgei*. — El-foglaltak a mieink 10 ágyúkat és 1 mozsárt; az ágyukból 4 az Oroszoké; estve felé még 2 ágyut kaptunk, mellyet eleintén el-vesztettünk völt. A katonák pré-

dá-

dája vágó marhából; 600 ketskéből, réz-és konyha edényből, üvegekből és házi szerekből áll, mellyet a katonák tsekélyfégért adnak-el. El-fogattattak 7 férjfiak és egynehány aszszonyok. A mieink az egész Rátz várost melly a hegy és a Száva között fekszik, a térséget a Száva mellett a Sabatzi kaputól fogva az új kapuig, és a vízi városnak egyik részét, megszállották.

A Rátz városnak ostromoltatásánál egy fiatal Török nagy hordóba bujt-el, a mellyből 1 Tisztet és 5 legényeket lőtt agyon, de végtére el-lesék és az ő defzka-varában el-fogák. — Midőn a mieink a városba rohannának, 2 gyermekek szaladának; egyik a mi embereink fele, a ki kiálta, keresztyén vagyok, a másik a várnak futott és kiálto, Török vagyok: így mind a ketten meg-tarták életjüket. — A hósfátai zsidók *pardont* kértek, mellyet meg is nyertek Sztároy Generális Urtól, 3 börtök tehát mentek maradtak a fel-dúlástól.

Oktob. első napján a mi ágyúzáfunk főképpen a Duna mentében fekvő vízi városra vala igazitva, és dél tájban sok helyett fel-lobbantak a lángok, 1 óra után a Tömösvári kapu és a' mellette lévő ló-malom gyúladt-meg. — Ezen a napon egy Török foglyot küldött Loudon Fő Vezér levéllel az erőtségnek kommandánsához. Ő Excellentiája inti benne a kommandánst, hogy adja-fel azonnal az erőtséget, és szabad ki-menetelt ígér mind néki mind pedig a vár-őröknek minden padjászfal és vagyonjokkal együtt oda a hova kívánkoznának költözködni; csak egyedül az ágyúk és munitzio maradjon hátra. Ha vonakodnék, fenyegeti a Fő Vezér Ur, hogy nem úgy fogna a várbeliekkal bánni mint a Noviakal; hogyha ostromra kelne a dolog mindnyájokat kardra hányatná.
még

még az afzszonyokat és gyermekeket sem kémellenés. Egyfzersmind tudófitást ad a Fő Vezér a kommandánsnak azon tökéletes győzödelemről, melyet vett Kóburg Hertzeg a Nagy Vezéren, és bizonyosá téfzi, hogy *Abdy Bafa* nem hozhat segítséget az erőségnek, ha 10-szerte nagyobb erővel birna is, hogy sem bir. — A kommandánsnak válasza még nem lett esméretessé, de könnyen gondolhatni, minthogy 2 és 3-dikán fok bombák és fűrjek vettettek az erőségbe.

A fedett járásban álló Törökök irtóztatóképpen lövöldöznek a mieinkre, és erőszakos ki-rohanásokot tesznek. Oktob. 1 reggel ki-rohantak, melly alkalmatossággal az Inzsenér-Kapitány *Piloa* és 10 emberek meg ölettettek 30-an meg-sebefittettek. Éjtzakára bombákkal és hóbitzokkal szorongattatott az erőség, mellyben egyszer égni is kezdett. — 2-dikán reggel nagyon ágyúztak a mieink, de a Törökök keveset lövöldöztek; 10 órakor Kóburg Hertzegnek győzödelme szorí *Saloevel* innepeltetett vizen és szárazon. És dél után 4 órakor a Hadi Szerek Vezére *Ruvroá B.* minden pompával el-temettegett. Estvére a *H. S. V. De Linny* Hertzeg 7 Batalljon gyalogokkal a Szerviai hadnak erőfítésére ment. Ekkor ki-tudódott, hogy a Seráfskirnek szélső őrizetjei 6 mértföldre vagynak Belgrádtól, és hogy egy Hadnagy *Vurmzer Húszároktul* egy kommandóval hihetóképpen ellenséges fogságba esett légyen. Éjtzakán a meg-vett hófátoknak ágyúzo fántzairól és a Száva - tsutstsárol fok hóbitzok és fűrjek küldettek az erőségbe; egynehányszor lángot is vetett, de a melly hamar el-alutt. A Zimonyiak előtt újfág vólt a fűrjeknek süvöltése, melly őket az ő álmokból fel-verte. — 3dikán reggel azt vevék észre, hogy a Basának háza leg-több kárt vallott, és kevés ép fedelek vagynak már az erőségben. A má observatoriumunkról láthatni, miként sétálnak a Török-

kök az erősségben a leg-rettenetesebb ágyuzásunknál is, a golyóbisoknak neki mennek, de valahányszor bomba esik, meg-szaladnak. A bástyákra zöld, fehér és vörös zászlókat szegeztek-ki. Ászfzonyok kevesen láttatnak, de a dolognál ők is jelen vannak és a férfiakkal hartzolnak. A házok tseréppel vannak fedezve, azért is keveset gyűjtanak a bombák.

A kemény tsatában, melly Sept. 19-dikén a Nagy Vezérnek elő-seregével tartatott, nagy veszedelemben forgott a Generális-Strázsamester *Mészáros* Urnak életje, ki minden bizonynyal el-veszett volna, ha a zászlót-hordozó [*estandardführer*] a Császár Húszároktul, fel-nem áldozta volna életjét Generálisáért. Ezen nagy szívü vitéz ember, látván a halálos tsapást, mellyet egy Török a Generálison ejteni akart, azzal nem tetté-meg életjét, hogy Generálisa eleibe állja, és magát, annak helyette le vágattá. Azomban 6 pattantyúsokat ölt-meg az ellenség, a ki semmiképpen sem akara meg mozdulni helyéből, míg *Karaitzay* Generális a Székely Húszároknak Fő Hadnagyi Divizioját, és 1 Batalljont a Császár Gyalogságból ellene nem küldé, a kik a *Rimnágig* kergették az ellenséget. Itten ujra rendbe szedte magát, és tsak akkor lett a tsatának vege, minekutánna *Horváth* Oberster az első Székely Regemtnek egyik Batalljonával az előbbieneket erőfitette volna.—22-dikén reggel 5 orakor az Orosz seregek már a Török táborhoz érték. Ezt meg-látván a Törökök mintegy 6000-en olly vakmerőséggel ütének reájok, hogy a fegyver-késekig tolyakodtak. Azomban *Mátyásföszky* Fő Strázsamester a Császár Húszároknak 1 Divizióval, 6 Svadron Karabinokkal, Kozákokkal és Árnótokkal hátulról fogta az ellenséget, a kire olly erőszakoson tsapott, hogy egynéhány százan el-esének közüle, a többiek a szaladás közben vágattattak-le. Azon közben *Kóburg* Hertzeg is sebes lépésekkel jöve az Oroszoknak segítségére. Öszve-kaptsolt erővel az ellenségre ütének és 3 táborjaiból ki-verék ötet. A Nagy Vezér az ütközet közben a *Kingál Mehilovi* erdő mellett lévő tetőn állja, a mellyről adá parantsolatjait; de a mellyről sietve a folyó vizen által *Brailára* szaladott, mihent az egyesült seregek az erdőre ütöttek volna; e mellett kartátsokkal lövöldöztette saját futó népét.